

דף כו

י'כמדת ר' יהושע פסולה' מבואר בסוגיא בפסחים (עז) שבדיעבד אם זרק הדם כשהבשר טמא – ריצה לדעת ר' יהושע [שהציץ מרצה על אכילות, או משום שטומאה הותרה בציבור. ע"ש ברש"י ותוס']. ויש לומר שנקט לשון 'פסולה' משום אבוד ושרוף, שאין שם ריצוי ציץ [ואף בנטמא אינו כשר לכתחילה לזרוק, ושייך לשון 'פסול']. או יש לומר שתנא דידן סובר אין הציץ מרצה על אכילות, (כלומר החלקים הנאכלים שנטמאו, אין בהם ריצוי ציץ), ו'כמדת ר' יהושע' שאמרו – היינו לענין העקרון שאם אין בשר אין דם, אבל לר' יהושע עצמו בדיעבד כשרה (עפ"י רעק"א. ועע"ש ברש"י ובחדושי הנצי"ב ובבבא תורה. ולהלכה קיימא לן שבדיעבד כשר. ליקוטי הלכות).

מלשון **'כמדת... כמדת...'** משמע שמחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע לא היתה בפירוש במנחות אלא נחלקו בזבחים, והתנא הוא שאומר שאותה מחלוקת שייכת גם כאן (ע' בזה ביד דוד, ובמובא לעיל ט:)

'מעלהו ומקטירו אפילו בהמיינו ואפילו במקידה של חרש'. ואם תאמר, אמנם אין צריך 'כלי' ו'ימין' בהקטרה לדעה זו, אך מדוע תתכשר ההקטרה והלא האבנט והמקידה חוצצים בין הכהן ובין המנחה? – יש אומרים שמדובר כשזורק על גבי המזבח על ידי המקידה באופן שהוא דרך 'לקיחה על ידי דבר אחר', שאין בכך משום חציצה (עפ"י חזו"א כג, ב). ויש אומרים שכשם שלא הצריכה תורה ימין בהקטרה, כך לא הצריכה שתיעשה בעצמו של כהן אלא די שתתיחס ההקטרה לכהן העושה אותה, הלכך אין לדון משום חציצה (עפ"י הגר"ח הלוי הל' תמידין ומוספין. וע"ע מקדש דוד ז, ג).

(ע"ב) 'אמר רבי יהושע בן לוי: פעמים ולא פעמי פעמים...' כלומר, לא יחלק לחלקים קטנים באופן שלא יהא כזית בכל הקטרה, אבל יכול לחלקם יותר משתי פעמים אם יש כזית בהקטרה. ונקט

התנא 'פעמים' שדבר פסוק הוא שיכול לעשות כן, כיון שבקומץ יש לפחות כשני זיתים (מפרשים). ובשפת אמת כתב שמסתבר שאם חילקם באופן שיש בהקטרה אחת כזית, יכול להקטיר השאר אף בכמויות קטנות מכזית [והעיר שבכסף משנה כתב להפך, שצריך בכל הקטרה כזית, אלא שכמדומה יש בכס"מ טעות סופר. ונשאר ב'צ"ע"].

ויש לדייק לפי שיטתו הלשון שנקטו **'פעמים ולא פעמי פעמים'**, ולא אמרו 'פעמים' – ולא שלש פעמים, לפי שבשלש אפשר שכשר, כאשר החלק האחד יש בו כזית, לכך נקט אופן שחילק את שני החלקים שחילק בתחילה. ואולם אין זה דיוק גמור, שנראה שכן הוא לשון חז"ל, וכמו 'צל צילה' (ע"ז מח) כלומר צל קלוש ומועט [ולא צל של הצל]. ע"ע בשלמי שמעון.

'אין קומץ פחות משני זיתים'. לא נתבאר מקור הדבר. ורחוק לומר שהיא הלכה למשה מסיני. ועוד צריך עיון מה דינו של כהן שאין במלא קומצו כשני זיתים. ובמשנה למלך (מעשה הקרבנות, יג) הביא מן הירושלמי שכהן כזה פסול. ופרש הכוונה שפסול גם לשאר עבודות, שאם רק לקמיצה – מה חידוש יש בדבר (וע' בענין זה ב'שיעורין של תורה' א).

ואין נראה, שאם כן היה להחשיב זאת עם מומי הכהנים הפוסלים לעבודה. והיה אפשר לפרש כוונת הירושלמי, שלא נאמר היות וקומץ כדין בקומצו, אמנם אין קומץ פחות משני זיתים, אך יוכל לקמוץ פעמיים – משמיענו שאינו כן אלא פסול לקמיצה, אבל לשאר עבודות – כשר (שפת אמת).

וכן בקרן אורה צידד שאין לפסול כהן שאין בקומצו שני זיתים, ולכך הרמב"ם השמיט דברי הירושלמי. ורצה לפרש שזה שאמרו 'אין קומץ פחות משני זיתים' – אינו דין אלא מציאות, שכל כהן קומצו מכיל כן, אלא שהעיר מלשון הרמב"ם.

'אברין שסידרן וסידר עליהן את המערכה מהו... תיקו. בעי רבי יצחק נפחא, אברין שסידרן בצידי המערכה מהו... תיקו'. הבעיה השניה שייכת רק לפי צד אחד בבעיה הראשונה שאין מועיל לסדרן מתחת לעצים, כי אז יש מקום לדון כשהם לצדם. אבל לפי הצד שמועיל תחתם, ודאי מועיל מן הצד. [והיות ולא נקטו כאן לשון 'אם תמצי לומר', אנו נוקטים להלכה שהדבר ספק בשתי הבעיות. כי רק כאשר הגמרא מפרשת 'אם תמצי לומר', נוקטים אנו להלכה כאותו הצד – כאשר כתב בבית שמואל אה"ע קכב (ובח תודה עפ"י מעין גנים. וכן צדד בקרן אורה).

א. לפי זה צריך לפרש מה שאמרו דלמאן דאמר 'על' ממש לא תיבעי לך, היינו רק לפי ההנחה שמתחת אין מועיל, וכנראה כן פשוט לו לרבי יצחק נפחא, אבל לחזקה יש להסתפק גם למ"ד על ממש.

ב. ע"ע בשו"ת דובב מישרים ח"ג קכג.

ג. שתי בעיות שלא נאמר בהן 'את"ל', אך נאמר 'תיקו' רק פעם אחת – עב"ח ופר"ח או"ח קכב. הובאו ביד מלאכי פט; שער המלך אישות ב, י; חדושי מהר"ף חיות חולין ל: וי"ל.

דף כז

'כי תיבעי לך אליבא דמאן דאמר על בסמוך, מאי... או דלמא על העצים דומיא דעל המזבח, מה התם על ממש אף הכא נמי על ממש'. צריך עיון מהיכן פשוט שלדעת הסובר 'על' – בסמוך' אין כשר לעשות מערכה סמוך למזבח [וע' בזבחים (סה) מחלוקת תנאים אם עושים מערכה על גבי הסוכב]. ושם היתה להם דרשה כלשהי על כך (שפת אמת).

בספר טהרת הקדש (להלן סב.) מבואר שגם למ"ד על-בסמוך, רוב 'על' שבתורה – ממש, ורק כשיש הכרח וסיבה מיוחדת, מפרש 'על' – בסמוך. וכבר קדמו בשו"ת חכ"צ (קסח. הובא במנחה טהורה שם, ע"ש בהרחבה). וכע"ז כתב השפת-אמת שם. וכן בק"א. וכבר קדמו התוס' (בסוטה לו.) שאפילו רבי שאמר על בסמוך לא אמר אלא במקום הכרח דרש או סברא, ע"ש. [ולפי"ז מתורצת קושית השפ"א עצמו להלן צג: גבי סמיכה בצדי הראש]. וצ"ל שגם כאן יש שום סברא לפרש 'על העצים' – בסמוך ולא דוקא עליהם ממש.

'לא שנו אלא שאין לו, אבל יש לו – אין מעכבין'. כמה שיטות בפוסקים; שיטת הרמב"ן (מובא בר"ן סוכה יז.) שאף על פי שהמינים לא היו ברשותו ביחד, אלא נטל מין אחד ואח"כ נודמן לו מין נוסף, כל שנטל בסופו של דבר את כולם – יצא, אלא שאין ראוי לברך אם אינו יודע בבירור שיבואו כולם לידו, שמה תימצא ברכתו ברכה לבטלה.

ואולם רוב הראשונים מפרשים 'יש לו אין מעכבים' – שהיו מצויים לו כולם, אלא שנטלם בזה אחר זה (כן כתב בה"ג לולב לד ע"ד; וכ"ד הרי"ף והרא"ש סוכה יז, והרמב"ם זו, וכן נראה מרש"י כאן – עפ"י בית יוסף או"ח תרנא, יב). אבל אם אין לו עתה כל המינים, אפילו יודע בבירור שהשאר יבואו לו אחר כך – לא יברך. וכן פסק להלכה בשלחן ערוך (שם; עפ"י משנ"ב).

וכתב עוד בב"י שייברך על הלולב [ויטלנו ראשון] ובוה פוטר את השאר, וכן פסק הרמ"א. ודלא כמוש"כ בארחות חיים בשם הראב"ד שמברך על כל אחד לעצמו.